

Lopend *Vuur*

Onverhard wandelen

Thema Drenthe

Ode aan onverhard

Recreatiezonerings in Gelderland

Op pad rond Veenhuizen

Van de redactie

We vervolgen onze rondgang langs provincies en doen in dit nummer Drenthe aan. Sommige lezers hoor ik al zeggen: "Ach, dat is een fietsprovincie waar voor mij als wandelaar weinig te beleven valt". Na lezing van dit nummer is dat oordeel zeker aan herziening toe. Verder staan we stil bij de campagne *Ode aan het onverhard wandelen*, die in oktober van start is gegaan. Het is een initiatief van Wandelnet en TeVoet is partner in de campagne.

Maar eerst nog wat nieuws uit de kring van de redactie. De oproep in LV september, na het vertrek van José uit de redactie, heeft voor een nieuw redactielid gezorgd: Arie de Jong. Hij is eerder voorzitter van Wandelnet geweest, de laatste jaren 'slappend' TeVoet-lid en een trouwe lezer van Lopend Vuur. Wij zijn verheugd dat hij met zijn achtergrond de redactie wil versterken. Zijn eerste bijdrage is al te vinden in dit nummer. Volgende keer zal hij zichzelf verder introduceren.

Vorige keer verwelkomde de redactie ook al een nieuw gezicht, Els Harinck. Zij stelt zichzelf voor: "TeVoet zal vijf jaar bestaan hebben toen ik lid werd. Het was meer uit balorigheid en ik had het plan dat het maar voor een jaar zou zijn. Zowel het ongedwongene als het enthousiasme en vooral het niet zo strak georganiseerde verband van TeVoet spraken mij aan. Al snel kwam ik er achter dat deze 'club' heel serieus was en ook mijn belang als wandelaar behartigde. Intussen duurt het lidmaatschap van dat ene jaar nog steeds voort. Buiten actief in de natuur bezig zijn, van zoeken naar vogels en orchideeën tot werken in de natuur en wandelen zijn mijn levensvoorwaarden. Behoud van onverharde wandelpaden is wat mij met TeVoet verbindt. Lopend Vuur is prachtig, daar geniet ik van en puzzelen met taal vind ik geweldig. Dat zijn de redenen om te reageren op de oproep tot versterking van de redactie. Ik hoop nog lang te mogen meewerken aan dit mooie blad van deze bijzondere organisatie."

En wat is er verder nog in dit nummer te vinden? Een korte terugblik op de ALV in Soest, een artikel over recreatiezonering op de Veluwe en een reactie op het artikel in het vorige nummer over de bedreigde overwegen.

Tot slot nog even aandacht voor de website van TeVoet. Neem daar vooral ook eens een kijkje. Je vindt er onder meer actueel nieuws, tips voor mooie tochten onder de tab Wandelroutes en de activiteitenagenda.

Weer veel lees- en wandelplezier gewenst!

Colofon

Lopend Vuur is het ledenblad van de vereniging TeVoet. Het verschijnt drie maal per jaar.

Jaargang 27 • nummer 3 • december 2021

Redactie

Aan dit nummer van Lopend Vuur werkten mee: Nico van Delft, Nelleke Don, Alice Drenthe, Els Harinck, Jos van der Heide, Eeffien Huizing, Jeroen Jacobse, Arie de Jong, Constance Kemperman, Bernard en Els Mencke, Marian Nesse, José Noijons, Jan Rijnsburger, Luc Schepers, Bertie Schonk, Els Sips, Ineke Thierauf, Fred Triep, Nico Vlasveld en Henk Zandvoort. Reacties en bijdragen kunnen worden gezonden naar: redactielopendvuur@tevoet.nl

Vereniging

TeVoet heeft ten doel het in ruime zin behartigen van de belangen van de wandelaar in Nederland. TeVoet zet zich in voor behoud, verbetering en uitbreiding van onverharde paden. TeVoet streeft naar een optimale wandelinfrastructuur die goed toegankelijk (en bewegwijzerd) is voor de recreatieve wandelaar en die bovendien de mogelijkheid biedt interessante cultuur-historische en landschappelijke elementen aan de wandelaar te tonen. Meer informatie over de vereniging TeVoet is te vinden op www.tevoet.nl

Lidmaatschap

Voor het aanmelden van nieuwe leden en voor verhuisberichten: Ledenadministratie TeVoet, P.C. Hooftlaan 111, 3351EL Papendrecht, ledenadministratie@tevoet.nl. Bankrekening NL49INGB0000372685 ten name van TeVoet. Het lidmaatschap van de vereniging bedraagt € 17,50 per jaar. Het lidmaatschap wordt automatisch verlengd, tenzij vóór 1 december schriftelijk is opgezegd bij de ledenadministratie. Elke opzegging wordt bevestigd. Is de bevestiging niet binnen twee weken door de opzegger ontvangen dan is de opzegging niet bij TeVoet terecht gekomen. TeVoet is erkend als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Bestuur

Jeroen Jacobse (voorzitter@tevoet.nl)
Vacature (secretaris@tevoet.nl)
Nico van Delft (penningmeester@tevoet.nl)
Jan Rijnsburger (bestuurslid1@tevoet.nl)
Ineke Thierauf (bestuurslid2@tevoet.nl)

Regiocontactpersonen

Contactinformatie van de regiocontactpersonen is te vinden op de website van TeVoet www.tevoet.nl
Vereniging > Regio's

Vormgeving en druk

Obreen Media, Hendrik-Ido-Ambacht

Het volgende nummer van Lopend Vuur verschijnt in april 2022. Inleveren van kopij vóór 1 maart 2022 bij: redactielopendvuur@tevoet.nl

Foto omslag: Drents-Friese Wold, Els Sips

- 2 Van de redactie
- 4 Van het bestuur
- 5 Terugblik op de ALV in Soest
- 6 In gesprek met Bernard Mencke, belangenbehartiger in Drenthe
- 8 De paden op ...
- 9 Rondwandeling Veenhuizen
- 12 Interview over Campagne 'onverhard' met Ineke Thierauf en Jeroen Jacobse
- 14 Campagne 'onverhard', inbreng TeVoet in 2022
- 16 Kunst in de omgeving van Bargerveen
- 18 Recreatiezonering op de Veluwe
- 19 Overweg opgeheven? (2) – een reactie
- 20 Regionieuws

Van het bestuur

Contributie 2022

Als adresdrager bij Lopend Vuur heb je de mededeling over de contributie 2022 ontvangen. Dat is de factuur voor 2022 of een algemeen schrijven als het lidmaatschap is opgezegd. Overigens heeft incasso de voorkeur van het bestuur in verband met besparing van arbeid en dus tijd. Een onterechte incasso is binnen 56 dagen terug te boeken door mededeling aan de penningmeester of de bank. Formulieren zijn aan te vragen via <penningmeester@tevoet.nl>.

Opzegging

Uiteraard verwacht het bestuur dat veel leden in 2022 lid van onze vereniging blijven. Ten overvloede: een lidmaatschap dat is opgezegd na 1 december 2021 eindigt pas 31 december 2022. Na je schriftelijke opzegging krijg je altijd een bevestiging via mail of eventueel per post. Heb je dat niet ontvangen, dan wil dat zeggen dat er bij de ledenadministratie geen opzegging is binnengekomen.

E-mailadressen

Nog een beperkt aantal leden kunnen wij alleen per post bereiken. Krijg je nog steeds alle informatie via de brievenbus en heb je een e-mailadres, dan ontvangen wij dat laatste graag. Daarnaast krijgen wij graag een bericht van wijziging van het e-mailadres, ook via <ledenadministratie@tevoet.nl>.

Lidmaatschapskaart

Aan de factuur of brief is rechtsonder een lidmaatschapskaart 2022 bevestigd die je kunt uitknippen. Deze kaart heb je nodig bij activiteiten van TeVoet en bij aankopen bij Antilope Alblisserdam, zowel in de winkel als via hun webshop. De kaart geeft dan recht op 10% korting.

Extra nummers Lopend Vuur nodig?

Wil je iemand in je omgeving kennis laten maken met Lopend Vuur en TeVoet, of een exemplaar neerleggen op plekken waar wandelaars komen? Vraag dan wat extra nummers aan bij <ledenadministratie@tevoet.nl>

Nico van Delft, penningmeester en ledenadministrateur

Gevraagd

Het bestuur van TeVoet is op zoek naar kandidaten voor een aantal functies.

1) Secretaris

Binnen het bestuur is met ingang van 1 januari 2022 dringend behoefte aan een opvolger van Jos van der Heide, de huidige secretaris a.i. Iemand die als een spin in het web kan fungeren, die de relevante mensen binnen de vereniging kent en weet wat er speelt op landelijk en regionaal niveau.

2) Regiocontactpersonen

TeVoet heeft een vacature regiocontactpersoon in de provincies Groningen, Drenthe, Flevoland, Noord-Holland, Noord-Brabant en Zeeland. Leden die interesse hebben in een van deze functies worden uitgenodigd te reageren. De taakomschrijving van regiocontactpersoon is te vinden op de website van TeVoet (laatste pagina van het Huishoudelijk reglement).

3) Webredacteur

De redactie van de website van de vereniging kan verdere versterking gebruiken. Vind je het leuk berichten voor de website te maken over bijv. acties, nieuws of wandelingen in de regio? Dan komt de redactie graag met je in contact.

Een reactie of vragen om inlichtingen, kun je sturen naar <secretaris@tevoet.nl>.

10% KORTING
op uw Wandeluitrusting

Voor leden van:
VERENIGING VAN WANDELAARS

Bij uw wandelspecialzaak
Antilope Outdoor
Cortgene 9, Alblisserdam
078 - 785 03 51
www.antilopeoutdoor.nl

Deze bon is geldig tot 31 December 2022

ALV in Soest

Een impressie

Zaterdag 30 oktober 2021: Controle aan de deur. Koffie met cake. Kennismaken of hernieuwen. En zo begint de vergadering een kwartiertje later en zal aan het eind ook uitlopen. Het is weer even wennen, zo in het echt.

“Als we de tafels wat naar voren schuiven, dan kan iedereen de voorzitter goed horen en hoeft hij niet te schreeuwen.” Na een schriftelijke verkiezing en een ZOOM-vergadering (beide in 2020) kan het nieuwe bestuur zich nu lijflijk presenteren. Jeroen Jacobse voelt zich wat onwennig als voorzitter, maar hij weet zich omringd met ervaren rotten: Nico van Delft (penningmeester), Jos van der Heide (interim secretaris), Ineke Thierauf (lid) en Jan Rijnsburger (lid en oud-voorzitter). Ook de aanwezigen laten weten wie ze zijn en waar ze vandaan komen. Een divers gezelschap.

Regio-verslagen

Bij de regio-jaarverslagen krijgen de coördinatoren de gelegenheid de actualiteit te schetsen. In Gelderland heeft men last van fietsers. Limburg is druk doende met het knooppuntennetwerk. Zuid-Holland is nog steeds verwickeld in twee beroepsprocedures. Noord-Holland moet constateren dat het toch vaak de politiek is die uiteindelijk beslist. In Utrecht is de provinciale planner overgegaan naar Wandelnet, maar belangrijke details als verhard/onverhard zijn niet overgenomen. De overige regio's waren niet vertegenwoordigd of kennen een vacature.

Formele zaken

De penningmeester kende, zoals gebruikelijk, geen problemen. Prima jaarrekening, decharge aan het bestuur wordt verleend, nieuwe kascommissieleden staan klaar. Met dank neemt Nico het applaus in ontvangst. Twee bestuursleden (Ineke en Jeroen) zijn aftredend en herkiesbaar. Iedereen kan zich hierin vinden. Voor Ineke is het haar 3e en dus laatste termijn. Jos had al aangegeven per 1-01-2022 als secretaris terug te treden; hier is dus een vacature. Wie meldt zich? De vacatures in de regio's baren niet alleen zorgen. In enkele provincies heeft men al kandidaten op het oog. Het beleidsplan voor de komende jaren is helder verwoord. “Kan er niet meer aan externe communicatie gedaan worden? Aan zichtbaarheid, aan naamsbekendheid?” De voorzitter wijst erop dat TeVoet meedoet aan de landelijke Campagne ‘onverhard’ van Wandelnet. En vergeet niet dat je sterk afhankelijk bent van de kleine groep vrijwilligers die er is.

Rondvraag

Lopend Vuur wordt geprezen om de kwaliteit. “Is het een idee om het volgende nummer in tweevoud te versturen aan de leden? Zo'n extra nummer biedt mogelijkheid tot ledenwerving en vergroting naamsbekendheid!” Dat is zeker iets om over na te denken, bijvoorbeeld tijdens de middagwandeling in de Lange Duinen.

Constance Kemperman; foto: Bertie Schonk

Om te lopen

De Lange Duinen in Soest is een bijzonder gebied, gelegen in het Geopark Gooi en Vecht. Door grootschalige ontbossing (17de eeuw) kreeg de wind vrij spel op de dekzandlagen van na de laatste ijstijd. Het weggeblazen zand vormde duinen. Het is een van de laatste gebieden in Nederland met nog levend stuifzand. In 1997 is het aangewezen als Aardkundig Monument. Het gebied is zowel geologisch als wat betreft natuur heel interessant: een ideaal wandelgebied. IVN Eemland heeft hier het natuurspad De Lange Duinen uitgezet. Vanuit geologisch perspectief is dezelfde route beschreven als Geopad 116. Tijdens de wandeling na de ALV werd deels het gemarkeerde natuurspad gevolgd dat over mooie onverharde paden langs de randen van de zandvlaktes loopt. Af en toe werd van dit pad afgeweken en gestruind door het mulle zand. De rondwandeling is ongeveer 5 km lang vanaf de parkeerplaats Langeduinen, Foekenlaan 25, Soest, en geheel onverhard. Van NS-station Soest-Zuid naar de start van de wandeling is het ongeveer 1 km, ook grotendeels onverhard. Graag een langere wandeling maken? Dit rondje is prima te combineren met de TeVoet Jubileumroute 10 van Soest naar Den Dolder (7,5 km).

Voor de routebeschrijving en meer informatie: zie de website, Wandelroutes/TeVoet wandelroutes 028

Wandelen staat in Drenthe definitief op de kaart

Gesprek met Bernard Mencke, provinciaal belangenbehartiger van Wandelnet

'In de buurt van Emmen, op het kleine gemengde boerenbedrijf van mijn ouders, ben ik geboren en getogen. Behalve voor studie en werk, een periode van dertig jaar, woonde ik in Drenthe. Een voetbالبlessure maakte dat ik met wandelen begon: eerst het Pieterpad, daarna de GR 5 door België en Luxemburg. In 1998, keerde ik terug in Drenthe en liep met mijn vrouw direct het Drenthepad. Sindsdien heb ik de smaak te pakken en heel wat LAW's in Nederland bewandeld.' In 2018, een jaar na pensionering, vraagt Ankie van Dijk van Wandelnet hem om provinciaal belangenbehartiger in Drenthe te worden. Het begin van een tweede loopbaan maar nu als vrijwilliger in de wandelwereld.

Lobby bij de politiek

'Tot vijf jaar geleden was Drenthe nog de fietsprovincie van het land. Veel wandelvrijwilligers waren uitvoerend actief, maar hadden weinig animo zich met het bestuurlijke en politieke gebeuren te bemoeien. Dat ambtelijke gebeuren is voor mij een bekende wereld, bijna mijn gehele loopbaan werkte ik bij gemeenten als jurist, gemeentesecretaris en directeur. In aanloop van de Provinciale Statenverkiezingen in 2019, ben ik bij de opstellers van de partijprogramma's langs gegaan. Door die gesprekken ontdekten de partijen zelf dat in het recreatiebeleid, fietsen en wandelen niet gelijkwaardig werden behandeld terwijl natuur en landschap voor fietser en wandelaar even interessant zijn.'

'Ook het Recreatieschap Drenthe gaf namens de Drentse gemeenten dezelfde boodschap af. De gelijkschakeling van fietser en wandelaar kwam deels in de partijprogramma's

terecht en later ook in het collegeprogramma. Kortom: het was de juiste boodschap, op het juiste moment geweest.'

Wandelnetwerk

'Vier jaar geleden is Drenthe gestart met de aanleg van een wandelnetwerk. Sommige gemeenten aarzelden nog, inmiddels vinden steeds meer mensen dat het wandelnetwerk geheel Drenthe moet bedekken. De provincie onderschrijft dat en heeft, ter aanmoediging, recent haar bijdrage in de kosten van aanleg verhoogd van 33% naar 50%. Dat betekent gemiddeld per gemeente € 200.000,-'

'Omdat de gemeenten niet alle tegelijk met de aanleg zijn begonnen, hebben ontwerpers de tijd gekregen om lokale, cultuurhistorische hoogtepunten in de wandelroutes op te nemen, in gesprek te gaan met de lokale bevolking en bestaande ommetjes zoals paaltjesroutes en knapzakroutes in het netwerk op te nemen met, het liefst, onverharde verbindingen. Hiermee wordt het routenetwerk van alle gebruikers en vrijwilligers in Drenthe en voelen de vrijwilligers zich betrokken om het onderhoud van het netwerk te gaan verzorgen.'

Hondsrug bij Gieten, Drenthepad

Hijkerveld, Drenthepad

'Recreatieschap Drenthe is de uitvoerende partij bij de aanleg van het netwerk. Zij hebben hun eigen ontwerp voor de paaltjes en de bordjes gemaakt. Zij juichen het toe dat ook anderen daarvan gebruik maken, denk aan de

beheerders van LAW's en streekpaden. Hierdoor zijn er minder markeringen nodig en de verrommeling met stickers neemt af.' 'De gemeente De Wolden is helemaal klaar, vier gemeenten zijn voor tweederde gereed. Andere gemeenten zijn net gestart en de uitrol zal nog 2 jaar duren. En er zijn nog enkele gemeenten waar ik samen met de directeur Recreatieschap bij de wethouder langs moet om hen tot actie te bewegen. In vergelijking met vorig jaar is er wel een versnelling merkbaar. Corona werkt als een katalysator: het belang van wandelen, niet alleen voor de bezoekers van buiten Drenthe, maar ook voor de eigen inwoners wordt nu erkend.'

Onverhard

'De LAW's maken zoveel mogelijk gebruik van onverharde paden. Bij het Drenthepad heb ik in veenkoloniaal gebied (Emmer-Compascuum) grotendeels onverhard gelopen op zandwegen en schouwpaden. Dat is rond mijn geboorteplaats en ik kwam op veel plekken waar ik in mijn jeugd nooit was geweest! Ik merk dat bij uitbreidingsplannen er steeds meer aandacht is voor inpassing in het landschap. Als er onverharde wegen zijn met een natuurlijke waarde dan zal men die als onverharde weg opnemen in het ontwerp van een nieuwe wijk.'

Wandelplatform Drenthe

Vorig jaar is het Wandelplatform Drenthe opgericht. Dit platform is een overleg van organisaties die in Drenthe betrokken zijn bij wandelen (zie kader, onderin). TeVoet is, bij gebrek aan een regiocontactpersoon in deze provincie, daar helaas niet bij betrokken. Bernard is nu voorzitter en boegbeeld van dit platform. Het platform benoemt de verbeterpunten voor wandelen in Drenthe en de partners voeren deze zelf intern uit.

Een van de ambities is dat routes duidelijker in beeld worden gebracht en te vinden zijn op <wandelnet.nl> en op de site van Marketing Drenthe.

Wensen

'Er is een nauwe samenwerking met de padcoördinator van het Drenthepad, Luc Schepers van Nivon. Zowel Nivon als Wandelnet dienen dezelfde doelen voor de wandelaars. Luc weet heel veel van de praktijk. Graag zou ik meer willen leren van de Drentse vrijwilligers en de veldwerkers, zoals markeerders en mensen van het onderhoud. Ook van de horecalui en hotel- en overnachtingseigenaren. Hun ervaringen zijn belangrijk in mijn contacten met provincie en gemeenten.'

'Mijn wens is dat over vijf jaar alle gemeenten zijn aangesloten op het routenetwerk en dat er een goede samenwerking is met recreatieverblijven en horeca, zodat het wandelen voor bewoners en bezoekers aantrekkelijker is. In 2025 jubileert het Drenthepad, een uitgelezen kans om Drenthe als wandelprovincie te tonen.'

Drenthe en TeVoet

'Ik kende TeVoet niet uit eigen ervaring. Alleen van horen zeggen. Ik wist dat zij zich vooral richt op onverhard wandelen. Dat is voor ons in Drenthe wel prettig om na te streven, maar geen dogma. Omdat ik ook hoorde dat TeVoet vooral haar leden en vrijwilligers in de Randstad heeft zitten, heb ik geen energie gestopt in aansluiting.'

Wat mag een wandelaar in Drenthe niet missen?

'Het Drenthepad is een prachtige staalkaart van alle landschapstypen die je bij ons in de provincie tegenkomt. Voor elke wandelaar van harte aanbevolen. En als je niet zo veel tijd hebt, is de VAM-berg en de directe omgeving (bij Wijster) een mooie verrassing.'

Wandelplatform Drenthe

Dit platform is opgericht in 2020 en heeft als doel de aantrekkelijkheid van Drenthe als wandelprovincie te vergroten. De speerpunten zijn:

- 1) Goede wandelstructuren (knooppuntennetwerken, Drenthe dekkend)
- 2) Aantrekkelijk aanbod (themaroutes, evenementen)
- 3) Goede informatievoorziening & promotie

Het platform bevordert samenwerking en afstemming tussen de deelnemende organisaties:

Wandelnet, Gastvrij Drenthe, ANWB, Het Drentse Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Marketing Drenthe, Provincie Drenthe, Drenthepad (Nivon), Gemeenten, Recreatieschap Drenthe. Het recreatieschap ondersteunt het platform organisatorisch en beleidsmatig in de persoon van Ingeborg de Groot (beleidsmedewerker).
Zie website: <recreatieschapidrenthe.nl/projecten/wandelplatform-drenthe>

Els Harinck, Jan Rijnsburger

Foto's: Els en Bernard Mencke; Luc Schepers

De paden op...

Wandelen in Kempen en Peel - Rob Wolfs en Rutger Burgers

Zandpadgarantie, daar staan de twee routemakers voor en dat betekent: onverhard lopen. Deze keer 15 wandelingen in de wijde omgeving van Eindhoven. De beschrijvingen, inclusief topografische kaart zijn allemaal te downloaden. Waarom zou je dan deze gids kopen? Omdat het voorwerk van de auteurs zoveel meerwaarde oplevert: bereikbaarheid, sfeervolle foto's, kaart met onverhard/verhard aanduiding, achtergrondinfo met aandacht voor natuur en historie en een korte impressie van de tocht. Dat laatste maakt dat je snel een keuze kunt maken.

Met deze 13e Trage-Tochten-gids brengen de makers je naar Zuidoost Brabant, een gebied dat je met moderne landbouw associeert. Toch zijn Wolfs en Burgers er in geslaagd de bospaadjes en beekranden te ontdekken en 14 rondwandelingen te presenteren. De gids sluit af met een tocht nabij Eindhoven. Daarvoor kon geen zandpadgarantie worden gegeven.

€ 16,95 [gegarandeerdonregelmatig.nl](https://www.gegarandeerdonregelmatig.nl)

De mooiste landgoedwandelingen van Nederland - Roots

Onder de paraplu van natuurtijdschrift Roots verschijnen ook wandelgidsen. Dit is alweer de vijfde en hierin staat het (particuliere) landgoed centraal. Zestien buitens en hun directe omgeving worden belopen met routes van 8 tot 23 km. De provincies Utrecht en Gelderland zijn favoriet. Elk landgoed kent zijn eigen karakteristiek qua natuur en dat levert bijzondere planten en dieren op. Daar wordt uiteraard aandacht aan besteed.

Een gids die zeker uitnodigt tot wandelen, maar niet tot meenemen onderweg. Te dik (160 pagina's), een routebeschrijving in een erg kleine letter (wel een strakke formulering), duidelijke kaarten met verhard/onverhard en een schaal aanduiding, maar geen vierkantnet. Via de website [rootsmagazine.nl](https://www.rootsmagazine.nl) is de gps-track te downloaden met eventuele wijzigingen in de routes.

€ 17,- [shop.rootsmagazine.nl](https://www.shop.rootsmagazine.nl)

Biesboschpad (streekpad 18) - Wandelnet

Dit nieuwe streekpad start in vestingstad Geertruidenberg en gaat links via Dordrecht, Werkendam en Waalwijk rondom het waterrijke Nationaal Park De Biesbosch om weer te eindigen in Geertruidenberg. Totaal 169 km, geel-rood gemarkeerd, met onderweg een tunnel, drie veerpontjes en heel wat bruggen. De route volgt globaal de contouren van hoever het water destijds, in 1421 tijdens de Elisabethsvloed, kwam. De standaardformule van de Wandelnet-gidsen is gevolgd: een heldere beschrijving (zowel heen als terug), topokaart met vierkantnet en km aanduiding op de routelijn en aandacht voor 1 of 2 opmerkelijke zaken onderweg. Het verschil verhard/onverhard is niet aangegeven. De gids biedt 3 extra dagwandelingen en ook 12 suggesties voor een dagtocht van 10 tot 20 km. Op de website is het pad ook te vinden met per etappe een korte beschrijving, routekaarten en gps-track. En er is een wandelnet-app. *En route!*

€ 19,45 (donateurs € 17,50) [wandelnet.nl/webwinkel](https://www.wandelnet.nl/webwinkel)

Back to Nature - Eva Spigt en Nicola Dow

'Avontuurlijk wandelen in Nederland, terug naar je eigen natuur' is de ondertitel van dit meer dan 1 kilo wegende boek. Een boek vol persoonlijke ervaringen dat begint met 'Wandelen voor dummies'. Spigt had een burn-out en met wekelijkse therapeutische wandelingen met Dow kwam ze ervan af. Dat was de inspiratie voor hun hikes in de natuur. Twaalf favoriete wandelingen op bekende plekken van het land worden uitgebreid beschreven, met bij elke route iets extra's zoals een lichamelijke oefening als 'fox walk' of een recept voor pannenkoeken met paardebloem. De auteurs schuwen de tips voor de beginnende wandelaar niet, maar die zal toch zelf zijn route nog moeten zoeken. Een luiestoelboek.

€ 20,99 [spectrumlifestyle.nl /backtonaturehikes.nl](https://www.spectrumlifestyle.nl/backtonaturehikes.nl)

Constance Kemperman

Rondje om Veenhuizen

Een Kolonie van Weldadigheid

Een wandeling rond Veenhuizen brengt je in een zowel cultuurhistorisch als landschappelijk zeer bijzondere omgeving. Immers Veenhuizen is één van de Koloniën van Weldadigheid, het begin van de publieke sociale zorg in Nederland. En met deze wandeling maak je een tijdreis door wat ooit een sterk geïsoleerd, vrijwel onbewoond gebied was met woeste gronden en armoedige begroeiing te midden van uitgestrekte veengebieden. De korte route gaat door het dorp Veenhuizen en over de landerijen van de Kolonie, een langere versie is aangevuld met een bezoek aan het aansluitende Fochteloërveen.

Fochteloërveen

De Koloniën van Weldadigheid

Nederland was er in het begin van de 19e eeuw slecht aan toe. Na Napoleon en de Franse bezetting heerst er bittere armoede, zowel in de steden als op het platteland. Met als gevolg dat veel mensen vervielen tot landloperij, bedelarij en wat dies meer zij. Ook werden nieuwgeborenen vaak te vondeling gelegd omdat de kosten voor hun onderhoud te hoog waren, en werden veel kinderen vroegtijdig wees. Om deze 'paupers' een perspectief te bieden richtte generaal Van den Bosch in 1818 de 'Maatschappij van Weldadigheid' op. Het begin van een maatschappelijk experiment om hen onder begeleiding tot zelfredzaamheid te brengen door noeste arbeid, tucht en orde.

De Maatschappij bouwde verspreid over de Verenigde Nederlanden zeven 'Koloniën van Weldadigheid'. Begonnen werd met 5 koloniën: Frederiksoord, Wilhelminaoord en Willemsoord in Drenthe, Merksplas en Wortel in De Kempen. Hiervoor konden paupers zich vrijwillig aanmelden: toegelaten werden zij die naar verwachting op termijn zelfstandig een (boeren)bedrijf zouden kunnen voeren.

Veenhuizen

In deze 'vrije' koloniën was geen plaats voor paupers die voor hun gedrag veroordeeld waren. Daarvoor kwamen twee 'onvrije' of 'dwangkoloniën': Ommerschans en Veenhuizen. Omdat verwacht werd dat deze paupers in de koloniën hun slechte gedrag konden afleren, werden de bewoners 'verpleegden' genoemd. Zij werden ondergebracht in grote gebouwen, de z.g. gestichten. Overdag werkten ze op landerijen en in bedrijfjes, 's-nachts werden ze in slaapzalen opgesloten.

Hoewel in de loop der tijd veel is verdwenen, hebben alle koloniën toch hun sporen in het landschap achtergelaten. En vanwege hun bijzondere cultuurhistorische en sociaalmaatschappelijke karakter zijn ze in juli 2021 door Unesco tot Werelderfgoed verklaard.

Veenhuizen

De Maatschappij begon in 1822 te Veenhuizen een opvang voor vondelingen en wezen uit de stad. Toen er daarvan minder waren dan verwacht, werd Veenhuizen een dwangkolonie met drie gestichten, elk met een capaciteit van 1200 verpleegden. Veel huizen en gebouwen kregen een opschrift dat de lezer moest verheffen en tot een dieper en beter inzicht moest brengen.

Bij de ontbinding van de Maatschappij in 1859 werd Veenhuizen aan de overheid overgedragen en de kolonie werd een Rijkswerkinrichting. In de loop der tijd veranderde het meer en meer in een strafinrichting, wat het tot op heden is. Die overgang duurde tot 1970 toen de laatste verpleegden verdwenen; er zijn nu nog 3 (moderne) gevangenissen. Tot in de jaren 80 was het dorp alleen toegankelijk voor bevoegden, daarna zijn de woningen en bedrijfsruimten ook beschikbaar gekomen voor derden. Mede door de langdurige afgeslotenheid is veel erfgoed bewaard gebleven en krijg je een goede indruk van hoe het leven er moet zijn geweest in de kolonietijd.

Een wandeling rondom Veenhuizen

De wandeling begint bij hotel-restaurant Bitter en Zoet, het oorspronkelijke ziekenhuis, met op de voorgevel het opschrift 'Vertrouw op God'. Je ziet daar onder meer het oude quarantainegebouw, het sectielokaal, een lijkenhuis, de apotheek, een dokters- en een apothekerswoning: de gezondheidszorg kreeg veel aandacht! In het bos kom je langs de oude ijskoepel waarin medicijnen werden bewaard. Vlak daarna wandel je langs de Tuinen van Weldadigheid, nu een kwekerij van bijzondere biologische groenten en zorgboerderij.

Ingang Het Spaanse Kerkhof

Het Derde Gesticht

Al snel loop je Veenhuizen uit en kom je in de uitgestrekte landerijen: een combinatie van bossen, weiden, graslanden en veengebieden. En stilte! Vervolgens bereik je de Oude Norgeweg waar oorspronkelijk het Derde Gesticht stond. In diverse fabrieken werden hier verpleegden te werk gesteld die te zwak waren voor het zware landwerk. Dit gesticht is verdwenen, wel zijn er nog overblijfselen van de oude bedrijffjes.

Vlak daarna passeer je de restanten van het oorspronkelijke Venehuizen, in de middeleeuwen een dorpje van een paar huizen en een kerk. Deze zijn tijdens de Tachtigjarige Oorlog grondig verwoest en nooit herbouwd. Nu is het een prachtig bosgebied met een bijzondere begroeiing, dat ook bekend staat als 'Het Spaanse Kerkhof'. Waar die naam vandaan komt is niet bekend.

De Tempelstukken

Dan wandel je de Tempelstukken binnen. Oorspronkelijk natte, bloemrijke graslanden gevoed door kwelwater uit het naastgelegen hogere gebied met een breed scala van bijzondere planten- en diersoorten.

De Tempelstukken

Het veenbeekje De Slokkert zorgde voor de afwatering. Halverwege de vorige eeuw kregen de landbouwbehoeften voorrang en werd de afwatering aangepakt – met als gevolg dat het gebied droogviel en de bijzondere natuur verdween. Inmiddels is op die schreden teruggekeerd en wordt gewerkt aan het herstel van de oude situatie. De grondwatermeter die je passeert laat zien hoe succesvol dit is: vroegere planten komen weer terug en bijzondere vogels als zeearend, raaf, sperwer, valk en witte kwikstaart zijn er gezien. Over de naam Tempelstukken is weinig bekend. Misschien zijn ze vernoemd naar de boerderij De Grootte Tempel, die hier in de middeleeuwen stond.

Langs De Slokkert

Verderop volg je een graspaadje naar De Slokkert. Hier kun je kiezen: rechtsaf voor de kortere route terug naar Veenhuizen, of linksaf voor de langere variant langs het Fochteloërveen. In beide gevallen wandel je een stuk over het schouwpad langs De Slokkert: een bijzondere belevenis vanwege de fraaie natuur en de rust (let op dat je de reeën niet te zeer verstoort!).

De Slokkert

Het Vierde Gesticht

Met de korte route kom je langs de Veenhuizer begraafplaats, ook bekend als 'het Vierde Gesticht'. Dat omdat hier ook de verpleegden werden begraven die tijdens hun verpleegtijd overleden en van wie de nabestaanden geen geld over hadden voor hun begrafenis elders, alle contact hadden verbroken of onbekend waren. Uit het Vierde Gesticht was geen ontslag mogelijk!

Het Tweede Gesticht

Het oude centrum van Veenhuizen herbergt twee kerken, een synagoge en het oude cultureel centrum. Verder kom je langs 'Klein Soestdijk, de woning van de hoofddirecteur van de kolonie. Even later ben je bij de weg die vernoemd is naar de man die dit alles op zijn geweten heeft: generaal Johannes van den Bosch. Je gaat recht op het Tweede Gesticht af, eind 19e eeuw gebouwd door de verpleegden zelf: een gebruikelijke manier om hen 'zinvol' bezig te laten zijn.

Nu een museum

Het gebouw is op militaire leest geschoeid: strak vierkant, met woningen aan de buitenzijde, slaapzalen aan de binnenzijde en een slotgracht. Bij 'goed' gedrag mochten de verpleegden aan de buitenzijde wonen: ze hadden daar een eigen verblijf met tuintje. Indien ze zich 'slecht' gedroegen, moesten ze naar de binnenkant. Bij ernstiger overtreding werden ze tot strengere straffen veroordeeld, zoals eenzame opsluiting in een speciale vleugel in het 'Gebouw met de Rode Pannen'.

In 1965 is het Tweede Gesticht gesloten als gevangenis. Sinds 2005 is het Nationaal Gevangenis museum er gevestigd. Hier brengt een Luistertour het hele verhaal van Veenhuizen weer tot leven.

Om te lopen

Deze rondwandeling langs één van de Koloniën van Weldadigheid in Drenthe is 28 km lang, de korte variant telt 16 km. Buiten de dorpskernen zijn de routes voor bijna 90% onverhard. De paden zijn goed te belopen, maar bij langdurige natte periodes kunnen de schouwpaden langs De Slokkert erg nat zijn.

Start- en eindpunt van de route is hotel-restaurant Bitter en Zoet te Veenhuizen.

Meer informatie en een uitgebreide routebeschrijving is te vinden op de website onder <Wandelroutes>< TeVoet wandelroute 027 Veenhuizen.

Jos van de Heide; foto's: Nelleke Don;
met dank aan Marian Nesse (NIVON) en het Nationaal Gevangenis museum

Ode aan het onverhard wandelen

Gesprek met Jeroen Jacobse en Ineke Thierauf over de campagne van Wandelnet

In oktober is Wandelnet de campagne *Ode aan het onverhard wandelen* gestart. Daarover is vooraf een gesprek met TeVoet geweest, reden om te gaan praten met voorzitter Jeroen Jacobse en Ineke Thierauf, bestuurslid en contactpersoon regio Utrecht. Eerst praten we over het belang van en vooral over het plezier in onverhard wandelen. Daarna hebben we het over de campagne van Wandelnet en dat loopt uit op de vraag wat TeVoet zou willen met de campagne 'onverhard'.

Ineke: Onverhard wandelen is wandelen zonder dat je last hebt van fietsers of auto's, het is een manier van wandelen waarbij je zo direct mogelijk de natuur en het landschap beleeft. Dat kan op het strand zijn, in de bossen of op een boerenlandpad. Mijn meest geliefde wandeling is de NS-wandeling van Dieren naar Rheden, over de zeven heuvelen, door de Onzalige Bossen en langs de Posbank. Daar kom ik telkens terug. Die wandeling is vrijwel helemaal onverhard en gaat door zeer afwisselend landschap.

Jeroen: Onverhard wandelen is fijner wandelen dan op een verharding. Het loopt 'zachter'. Je loopt door de natuur en die wisselt per seizoen. Als je je ogen sluit, kun je aan je voeten voelen wat voor weer het is. Onverhard wandelen associeer ik met vrijheid. Ik ben opgegroeid in Zuid-Limburg en daar had je bijna overal gelegenheid om je onverharde weg te zoeken door het landschap. En dat zet ik af tegen de negatieve ervaringen als je verhard loopt, als je genoodzaakt bent over het geasfalteerde fietspad te lopen of over een weg op de dijk, die je deelt met alle verkeer, hoe mooi ook landschappelijk. In het stedelijk gebied kan dat vaak niet anders, maar in het buitengebied gaat dat binnen een half uur tegenstaan. Ik heb niet één favoriete wandeling. Ik wil liefst telkens weer iets nieuws ontdekken. Vaak loop ik in particuliere landgoederen, want die zijn rustiger en hebben meestal geen gemarkeerde routes.

Campagne 'onverhard' van Wandelnet

Ineke: TeVoet voert al meer dan 25 jaar campagne voor het onverharde pad. Sterker nog, daar is de vereniging voor opgericht. Helemaal niet verkeerd dus als ook Wandelnet er nu extra aandacht aan besteedt. Het is een groot gemis dat je op de wandelplanner van Wandelnet, waar je ook naar toe moet voor het knooppunten-netwerk van Utrecht, geen informatie krijgt over welke paden verhard en welke

onverhard zijn. Je krijgt nu alleen van de door jou geplande route het aandeel (%) onverhard en verhard te zien (en dat pas na de route te hebben gemaakt). Die gegevens zijn er wel, maar ze worden niet getoond. Vanuit de wandelaar, die bewust onverhard wil wandelen, is dat een belangrijk nog op te lossen knelpunt. Tot een paar jaar geleden kon je bij de paden in de provincie Utrecht wel zien hoe het zat met onverhard en verhard, maar die informatie is wegge gevallen toen de provincie overging op de planner van Wandelnet. Zulke informatie werd door vrijwilligers (veel leden van TeVoet) aangeleverd. Wandelnet heeft de provincie beloofd deze informatie zichtbaar te maken in hun wandelplanner. De manier waarop ze dat hebben gedaan is helaas onvoldoende.

Jeroen: Het is goed dat de belevingskwaliteit van het onverharde pad via zo'n campagne nog eens onder de aandacht wordt gebracht, niet eens zozeer bij het brede publiek, maar vooral onder beleidsmakers. Een paar jaar geleden heeft TeVoet een nota gemaakt over wandelrouteplanners en de kwaliteitseisen die daaraan gesteld mogen worden. Die is ook gepresenteerd aan Wandelnet. Eigenlijk is daar toen niet veel mee gedaan. Die discussie komt steeds weer terug. Het staat wel op papier, zoals in de brochure 'Liever apart en onverhard'. De gegevens (verhard/onverhard) zijn er in veel gevallen wel, zoals zichtbaar in de planner van provincie Noord-Holland.

Ineke: Uiteraard geeft TeVoet die informatie wel bij de routes, die staan beschreven op de TeVoet website, maar het zou een lief ding waard zijn als je zulke informatie ook in alle routeboekjes en in de wandelrouteplanner van Wandelnet terug kunt vinden.

Jeroen: Ik ben actief geworden in TeVoet uit frustratie over de routing van LAW's. Je werd veel te veel over fietspaden en wegen geleid, terwijl een alternatief van een onverhard pad mogelijk was. Soms leek het alsof de route werd bepaald door de vraag of de markeerder gemakkelijk op de fiets of met de auto de route zou kunnen onderhouden. Wat de campagne 'onverhard' van Wandelnet in oktober betreft, is het jammer dat TeVoet er pas erg laat bij betrokken werd. Het project was eigenlijk al voorbij voor het bekend was. Helaas is en was het nog niet zo duidelijk waar het project zich op richt. Wat TeVoet betreft moet onverhard wandelen niet alleen in de aandacht staan in oktober. Ik hoop dat het de aanzet is van een langer durend programma. Het is duidelijk, vooral ook door geluiden van de vrijwilligers en belangenbehartigers, dat de onverharde paden onder druk staan. Telkens weer komt een provincie of een gemeente op het idee om een onverhard pad om te zetten in een geasfalteerd fietspad. Wie vaak wandelt, weet dat onverhard wandelen veel prettiger is. Die hoeft je dat niet duidelijk te maken. Dus op wie richt een campagne zich dan om het onverharde wandelen te promoten?

Ineke: Het zou juist goed zijn om ervoor te zorgen dat goede informatie wordt geboden waar je goede onverharde wandelingen kan maken. TeVoet wil dit verder ontwikkelen op de website. Zo'n campagne heeft natuurlijk een ander karakter. Voorsnog beperkt het aanbieden van onverharde routes op de op het onverharde wandelen gerichte deel van de website van Wandelnet, zich tot een mooie wandeling per provincie en de mogelijkheid om in oktober 12 Trage Tochten gratis te downloaden. Geen directe links naar wandelingen van TeVoet. Op de website van TeVoet kun je altijd al geschikte wandelingen vinden met veel onverhard pad. Er is wel een link naar TeVoet, maar helaas onderaan weggestopt op een webpagina van de campagne 'onverhard' van Wandelnet.

Wensen van TeVoet

Jeroen: Als wandelaar zeg je dat het onverharde wandelen op zichzelf niet gepromoot hoeft te worden. Wandelen is al de belangrijkste vorm van buitenrecreatie. Soms is het ook al veel te druk op onverharde paden. Wat meer benadrukt zou moeten worden zijn de concrete bedreigingen van onverharde paden en de manier waarop je die kunt oplossen. Dus geen fietspad over een mooi wandelpad, maar een apart tracé voor

dat fietspad en bescherming van kerkenpaden en jaagpaden, vaak ook cultuurhistorisch belangrijk. Of het zorgen voor goede onverharde verbindingen tussen landgoederen en natuurgebieden. Of het meedenken over oplossingen bij het opheffen van onbewaakte spoorwegovergangen waarbij een overgang voor wandelaars behouden blijft. Onverhard wandelen is nog te vaak een soort reservaatcultuur. Meestal zijn we in de verdediging omdat pas duidelijk wordt dat een onverhard pad bedreigd wordt als er al plannen liggen. Het zou beter zijn veel eerder te signaleren dat er een bedreiging is en dan het overleg aan te gaan met de verantwoordelijke ambtenaren om een geschikte oplossing te vinden.

Ineke: Gelukkig zijn er initiatieven vanuit TeVoet om aan de voorkant te zitten en voorstellen te doen om onverharde wandelpaden te ontsluiten of te ontwikkelen, zoals bij het meewerken aan het ontwikkelen van knooppuntennetwerken. Helaas zit je soms in de verdediging en een enkele keer moet je dan actie voeren door bijvoorbeeld een demonstratieve wandeling met veel publiciteit, bezwaarprocedures aan te gaan of naar de rechter te stappen. Bij de oude spoorbaan bij Vinkeveen zijn ooit op die manier zelfs door ons met hulp van de bewoners tijdelijke bruggen aangelegd die waren verdwenen. Dat bracht een proces op gang om het pad op te kalefateren en nieuwe bruggen aan te leggen.

Jeroen: Als je kijkt naar de afgelopen twintig jaar, dan zie je een gemengd beeld. Er zijn onverharde paden bijgekomen, zoals boerenlandpaden, maar er zijn ook prachtige paden verhard en kerkenpaden verdwenen. Een pluspunt is dat bij het ontwikkelen van een nieuwe woonwijk vaak best goed gelet wordt op de wandelmogelijkheden in de woonomgeving.

Arie de Jong; foto's : Ineke Thierauf en Jeroen Jacobse

Spoorbaan Vinkeveen

Ode aan het onverhard wandelen (2)

Bijdrage TeVoet aan de campagne in 2022

In oktober vond op initiatief van Wandelnet onder deze naam een campagne plaats om de aandacht te vragen voor het onverharde wandelen. TeVoet was een van de partners in deze campagne en er werd ook verwezen naar TeVoet als de vereniging voor genietters en hoeders van het onverharde pad. Meer informatie is te vinden op <werkenaanwandelen.nl/bescherm-onverhard-wandelen>. Met deze campagne wilde Wandelnet samen met partners een maand lang nadrukkelijk de aandacht vestigen op het onverharde pad, want dit wordt bedreigd. Nu de maand oktober voorbij is houdt dit natuurlijk niet op. TeVoet blijft zich inzetten voor de bescherming van deze paden. De vereniging is van plan over geheel 2022 activiteiten te organiseren die ook onder de noemer *Ode aan het onverhard wandelen* zullen worden gevoerd, ook om de zichtbaarheid van TeVoet te vergroten.

Waarom juist onverhard?

Voor leden van TeVoet spreekt dat eigenlijk voor zich. Toch goed dat Wandelnet de voordelen nog eens op een rijtje zet. 'Een onverharde ondergrond zorgt voor schokdemping en geeft het gevoel 'in het landschap' te zijn. Minder drukte, meer veiligheid door afwezigheid van andere weggebruikers en onverhard is verrassender. Smal, kronkelig, van klaphekjes en overstapjes. Die maken een wandelpad aantrekkelijker. Daarnaast zijn veel onverharde paden onderdeel van de cultuurhistorie van een gebied en is er meer biodiversiteit rondom onverharde paden'. Wandelnet belicht op haar site in artikelen bijvoorbeeld de cultuurhistorische waarde van onverharde paden en de betekenis die zandwegen voor de biodiversiteit kunnen hebben.

Soort paden en betrokken partijen

Onverhard heeft vele verschijningsvormen: grasdijken en jaagpaden langs waterlopen, boerenlandpaden langs akkers en door weilanden, bos- en zandpaden in natuurgebieden, eeuwenoude kerkenpaden en zandwegen. De verscheidenheid en de spreiding van onverhard is voor de wandelaar weliswaar aantrekkelijk maar heeft als keerzijde dat het voortbestaan van het pad uit allerlei hoeken bedreigd kan worden.

Eigendom van het pad berust bij uiteenlopende partijen: overheid (waterschap, gemeente, provincie, rijk), natuurorganisatie, landgoedeigenaar of agrariër.

De eigenaar kan plannen maken die gevolgen hebben voor het voortbestaan, de toegankelijkheid of de verhardingsvorm van het pad. Genoeg reden voor (de leden van) TeVoet om attent te blijven op dergelijke ontwikkelingen en indien daartoe aanleiding bestaat in actie te komen.

Actiewandelingen

Ook op het moment van schrijven zijn vrijwilligers namens TeVoet bezig te voorkomen dat onverharde paden verdwijnen. Eerder is hier in LV maar ook op de websites van TeVoet en Wandelnet bericht over acties rond het Klarenbeekse (kerken) pad in Ouddorp (ZH), de grasdijk bij Zuiderwijmers (NH/West Friesland) en de nabo Bodegraven (ZH). TeVoet is van plan om in 2022 dergelijke acties breder onder de aandacht te brengen. Regio's worden uitgenodigd om wandelingen te organiseren met als thema een actuele probleemsituatie. De Nieuwjaarswandeling 2022 zal de eerste actiewandeling in deze reeks zijn, met als thema de bedreigde nabo Bodegraven en de blokkade van het onverharde pad langs de Dubbele Wiericke, bij Nieuwerbrug (zie de aankondiging in het kader). Het streven is om komend jaar nog drie van deze wandelingen te organiseren (ca. 1 x per kwartaal).

Canon-wandelroutes

Verder wil het bestuur de regio's vragen komend jaar zogenaamde Canon-wandelroutes te maken. Het vertrekpunt daarbij is een TeVoet *Canon van onverharde paden*: paden die in de afgelopen 25 jaar (mede) door toedoen van TeVoet behouden, hersteld of ontstaan zijn, zoals de spoordijk bij Wilnis/Vinkeveen (zie LV 09-21, Bellopad) en de Grechtkade bij Woerden (zie op de website, jubileumroute 14 van Fred Triep). Natuurlijk zijn nog veel meer voorbeelden te noemen. Het idee is om deze paden op te nemen in Canon-wandelroutes. Deze routes kunnen worden gebruikt voor georganiseerde groepswandelingen (met leden als gids) om niet-leden met TeVoet kennis te laten maken en hen te laten zien welke successen de vereniging eerder heeft geboekt. Daarnaast

kunnen de routebeschrijvingen op de website worden gepubliceerd (incl. een toelichting bij het eerder behaalde succes), zoals de Jubileumroutes TeVoet 25 jaar. Het zou mooi zijn als komend jaar elke maand ergens in een regio een dergelijke wandeling georganiseerd zou kunnen worden (bijv. elke 2e zaterdag?).

Oude spoorbaan Vinkeveen

Hoe nu verder?

In het beleidsplan 2021-2025 staat bij organisatie dat TeVoet een vereniging van en voor de leden is en op vrijwilligers draait. Bij het realiseren van haar doelstellingen is de vereniging afhankelijk van de inzet van haar leden. Evenzo geldt dat natuurlijk voor dit plan van TeVoet rond de campagne 'onverhard'. Alleen door een samenspel tussen bestuur, regiocontactpersonen en actieve leden zal dit gestalte kunnen krijgen. In januari heeft het bestuur een overleg gepland met de regiocontacten. De invulling van de campagne vanuit TeVoet zal daar op de agenda staan. Als 'gewoon' lid kun je uiteraard nu al kenbaar maken dat je wilt meedoen. Heb je ideeën over dit plan of wil je helpen bij het organiseren van een wandeling? Stuur dan een mail naar je regiocontactpersoon of (indien vacant in de provincie) naar <secretaris@tevoet.nl>

Jan Rijnsburger; foto's: Els Sips, Fred Triep;
met bijdrage van Wandelnet

Nieuwjaarswandeling

Op zaterdag 15 januari 2022 organiseert de regio Zuid-Holland de Nieuwjaarswandeling. Dit keer een actiewandeling rond de bedreigde nabo Bodegraven/Dubbele Wiericke (zie elders op deze blz.). Zet het vast in je agenda. Plaats, tijd van vertrek en verdere informatie vind je rond de jaarwisseling in de agenda op de website van TeVoet. Onder voorbehoud van de dan geldende coronamaatregelen. Organisator is Lia Trimp.

Nabo Bodegraven

In Lopend Vuur 09-2021 was te lezen over de (dreigende) afsluiting van deze onbewaakte spoorwegovergang (nabo) en de blokkade die daardoor zou ontstaan in het onverharde pad langs de Dubbele Wiericke. Zowel TeVoet ZH als inwoners van Nieuwerbrug hebben bezwaarschriften ingediend tegen het besluit tot afsluiting van de nabo door de gemeente Bodegraven. In een hoorzitting hebben TeVoet'ers en andere indieners hun bezwaren mondeling toegelicht (<tevoet.nl> nieuwsbericht 20-10-21). In *Kijk op Bodegraven-Reeuwijk* hebben wij een kort verslag van de hoorzitting gepubliceerd.

Daarnaast heeft TeVoet ZH over deze zaak een brief aan Gedeputeerde Anne Koning van de Provincie Zuid-Holland gestuurd. De provincie is, naast de gemeente Bodegraven en ProRail, ondertekenaar van de driepartijenovereenkomst waarin afspraken werden gemaakt over de afsluiting van de overweg. TeVoet vraagt haar het omstreden besluit rond de opheffing van de nabo aan te houden en een goed alternatief te zoeken, zodat de waardevolle verbinding in de Dubbele Wiericke voor wandelaars in stand blijft. De afsluiting van de nabo zou volgens TeVoet ook haaks staan op het eerder door gedeputeerde Anne Koning bepleite loopbeleid van de provincie, gericht op een gezonde bevolking, goede stad-en landverbindingen en recreatiemogelijkheden dicht bij huis (zie nieuwsbericht 09-11-21). Het PvdA statenlid Minderhoud gaat schriftelijke vragen stellen aan het College van Gedeputeerde Staten. Op gemeentelijk niveau is er contact met raadsleden van diverse politieke partijen.

Ook in de pers is de zaak niet onopgemerkt gebleven, zoals blijkt uit de kop van een bericht in het AD van 20-11-21: Verbijstering om sluiten spoorovergang op populaire wandelroute: 'Dorp afgesloten van het buitengebied'.

Laatste nieuws:

Het bezwaar van TeVoet is gegrond verklaard. Dat van de inwoners niet. Het advies van de bezwarencommissie is dat de raad een nieuw besluit moet nemen over de onttrekking van de spoorwegovergang. Met het advies van B&W gaat het Advies van de bezwarencommissie naar de gemeenteraad en dan wordt de behandeling ervan ingepland.

Eeffien Huizing; foto: Henk Zandvoort

Buitengewoon

Kunst in de natuur

Beeldend kunstenaars gaan, net als wandelaars, graag de natuur in. Buiten schetsen en binnen de schets uitwerken tot een schilderij, een beeld of een ...

Andersom kan ook. Een kunstwerk plaatsen in de natuur om het extra lading te geven of om juist de sfeer van het landschap te versterken. Al eeuwen vormt het diverse Nederlandse landschap een inspiratiebron voor schilders, schrijvers en dichters.

Najaar 1883

Vincent van Gogh reisde, na een verbroken relatie, in het najaar van 1883 naar de kale zuidoosthoek van Drenthe om er heide- en veenlandschappen te tekenen. Maar naast rust (‘t is hier vrede, schreef hij aan zijn broer Theo) bracht Drenthe ook regen, kou en eenzaamheid en binnen drie maanden was hij weer vertrokken. Toch is zijn verblijf niet onopgemerkt gebleven.

Op 1 november 1883 ging Vincent naar Zweeloo, een dorp ten westen van Emmen. Hij hoopte er de Duitse schilder Max Liebermann te ontmoeten, maar die was na zijn zomerse verblijf alweer in Berlijn. Vincent trof er wel ‘brede woningen, tusschen eikenboomen van een superbe brons’.

Tuin met vruchtbomen

Zijn eendagsliefde in Zweeloo heeft drie tekeningen opgeleverd, waarvan de Tuin met vruchtbomen tot de collectie van het Boijmans van Beuningen behoort. Een kopie is te zien langs de wandelroute die door Zweeloo loopt. Een rustiek dorp dat erkend is als kunstenaarsdorp door de *European Federation of Artists' Colonies* (euroArt) en zich zo ook noemt. De route voert je langs de plaatsen waar Van Gogh stond en zo waan je je even in vroeger tijden. Opvallend is dat er in het hele dorp geen stoep te bekennen is. Maar wel een wandelnetwerk in wording.

Om Van Goghs ‘Drentse periode’ zichtbaar te maken zijn er volop activiteiten gepland in 2023: een grote tentoonstelling in het Drents Museum in Assen, wandel-, fiets- en vaarroutes en meer bekendheid voor de 15 locaties die Vincent heeft bezocht. En natuurlijk ook het logement waar hij sliep: het Van Gogh Huis in Nieuw-Amsterdam/Veenoord. Het zou wel eens druk kunnen worden in de afgelegen zuidoosthoek van de provincie.

Traditionele boerderij

Zomer 2021

Voor de derde keer dit afgelopen decennium was de buitenexpositie Into Nature te vinden in het Drentse landschap, deze keer in het Bargerveen, een natuurreservaat in de zuidoostelijke punt van de provincie. Net niet in Duitsland.

New Energy was dit jaar het thema en dat kan enerzijds verbonden worden aan de plek zelf: een hoogveengebied dat ontgonnen moet worden om energie te leveren in de vorm van turf. Anderzijds is het gezien de energietransitie die gaande is een actueel thema. Aan 18 kunstenaars uit binnen- en buitenland is gevraagd een bijdrage te leveren en dat resulteerde in 18 geheel verschillende buiten-kunstwerken. Zo is de gigantische toverbal van lagen gekleurd suiker (de aardlagen) niet gemaakt om in een museum te zetten. Het oplossen van deze 'suikerplaneet' laat de maakster graag over aan de natuur. Als een soort snoepgoed. De bijen wisten deze lekkernij wel te vinden.

All that is Solid, Sema Bekirovic

Chaim van Luit maakt gebruik van het aanwezige water om er zijn neonwerk in te spiegelen. Als uitgangspunt nam hij een heel lange palindroom (een van voor naar achteren te lezen zin of woord). De vertaling doet denken aan de griezelverhalen die de ronde doen over geesten en veenlijken die opduiken in een moeras: *Wij dolen rond in de nacht en worden door vuur verteerd*. Wellicht dat hij zijn inspiratie opdeed bij een bezoek aan Florence. In de eeuwenoude marmeren vloer van de doopkapel tref je ook zo'n omkeerbare zin.

In girum imus nocte et consumimur igni

De tentoonstelling wordt mede gesponsord door de provincie en is onder andere bedoeld om Drenthe op de toeristische kaart te zetten. Dat doe je niet alleen met huifkartochten en wandelaars, dus zijn er ook nieuwe, brede beton-fietspaden in het gebied aangelegd. Fietsers krijgen sowieso veel ruimte in Drenthe. Het centrum van Emmen is voetgangersgebied waar de fietsers ook gewoon mogen rijden. De paden in het voormalige dierenpark (nu het Rensenpark), een heerlijke plek om even rond te lopen, zijn toegankelijk voor fietsers. Een mooie brede stoep langs een huizenrij in Zwartemeer blijkt officieel een fietspad te zijn. Voor de voetganger is nog geen meter vrijgehouden.

Openluchtmuseum

Buiten tijdelijke exposities kent het Bargerveen zijn eigen wisselende collectie. Langs de doorgaande wandelroute zijn meerdere kijkschermen geplaatst om te kunnen genieten van de vele vogelsoorten die het gebied aandoen. Ze zijn er in alle maten, kleuren en vormen. Een markant gebouwtje van waaruit je mooi kunt observeren is de schuilhut die ooit een plaggenhut was. Of is het een kunstwerk?

Om te lopen

In Zweeloo is een wandelroute uitgezet langs de plekken waar Van Gogh ook gestaan moet hebben. De route start bij bistro Tante Sweel, indertijd het logement waar Max Liebermann verbleef:

<dehondsrug.nl><routes><kunstenaarswandeling>

Fietsen kan ook:

<dehondsrug.nl><routes><Van Goghfietsroute>

Nog meer Info: <vangoghindrenthe.nl>

Het Noaberpad (LAW 10, lopend langs de grens met Duitsland) doorkruist het Bargerveen via de etappe van Zwartemeer naar Weiteveen (16 of 20 km). Begin- en eindpunt zijn met de bus vanuit Emmen bereikbaar.

Constance Kemperman, tekst en foto's

Recreatiezoneringsplan op de Veluwe

Plan van provincie Gelderland

De Veluwe is een gebied met een rijke natuur en een variatie aan landschappen en daarom populair bij recreanten.

Langzamerhand is de balans tussen de natuur en de mens aan het verschuiven. De kwaliteit van de natuur verslechtert, waarbij in kwetsbare delen van de Veluwe sommige planten en diersoorten (dreigen te) verdwijnen. Hierbij lopen we het risico dat de Veluwe haar soortenrijkdom verliest. De wettelijke natuurdoelstellingen in het kader van Natura2000 worden niet gehaald. Eén van de oorzaken is verstoring door recreatie, verkeer en evenementen, met andere woorden: De Mens.

Recreatiezoneringsplan

De provincie Gelderland wil het tij keren en meer uitvoering geven aan de wet Natura2000. Daarvoor wil zij een inhaalslag maken. Om verstoring door recreatie te beperken, heeft de provincie afgelopen jaar een plan voor zonerings van de recreatie opgesteld. In dat plan onderscheidt de provincie vier gebieden of zones, oplopend van gebieden met nauwelijks recreatieve activiteiten (zones A en B) tot gebieden waar veel meer kan worden gerecreëerd (zones C en D). Dit plan is tot stand gekomen door grootschalige samenwerking met terreinbeheerders, overheden, bewoners en ondernemers, maar ook met belanghebbenden zoals het Wandeloverleg Gelderland. Het wandeloverleg heeft meegedacht over hoe de natuurwaarden toch kunnen worden gecombineerd met het wandelen en zich vooral ingespannen voor het behoud van de LAW-routes in de kwetsbare gebieden. Daarbij ging het bijvoorbeeld over hoe je in een stuifzandgebied met onder andere bijzondere mossen, planten en zandhagedissen de biodiversiteit kunt vergroten maar ook het behoud van de wandelroute kunt blijven garanderen.

Vanuit dit recreatiezoneringsplan is een zoneringskaart opgesteld, waarop de vier recreatiezones zijn aangegeven. De zones worden daarna ingericht volgens de gewenste functie. Over het plan en de kaart haalt de provincie via uitwerkbijeenkomsten nog informatie op om het plan te vervolmaken. Begin 2022 zal de provincie daar een besluit over nemen. Het recreatieplan en de -kaart zijn in te zien op <https://sprekend.gelderland.nl/recreatiezoneringsplan/default.aspx>

Genomen maatregelen voor de wandelaar

Onderzoek van SOVON (Vogelonderzoek Nederland) toont aan dat er geen vogels meer broeden langs paden waar gewandeld en gefietst wordt. Vooral kwetsbare soorten zoals nachtzwaluw, wespandief, draaihals nestelen zich steeds verder van de paden af tot wel meer dan een kilometer. Om dit tegen te gaan zullen sommige gebieden en paden in het broedseizoen worden afgesloten. Ook zullen de terreinbeheerders de padenstructuur aanpassen en bepaalde paden afsluiten om grotere rustgebieden te vormen. Goed bericht voor de natuur, voor de wandelaar daarentegen minder, maar dat betekent dat je in de rustige gebieden weinig andere recreatie (bijv. atb-fietsroutes) zal tegenkomen. LAW's zullen hun continuïteit wel behouden, maar de wandelaar die van kleine paadjes houdt en die een beetje op gevoel loopt, zal moeten inleveren: meer afsluitingen en verdwenen paden. TeVoet is nu met het Wandeloverleg Gelderland bezig of we op het niveau van een zone nog wandelvoorstellen kunnen doen.

De natuur

Verzuring door stikstofneerslag, verdroging en versnippering zijn de grootste bedreigingen voor de natuur. Ook daar gaat de provincie mee aan de slag. In het kader van Natura2000 voor het verbeteren van heidelandschappen, opknappen van de open stuifzanden, verbindingzones, ont-snippering door bruggen, zijn beheersmaatregelen en herstelprogramma's voorgesteld. Aan sommige wordt gewerkt, andere zijn al gerealiseerd. Hopelijk is de stap gezet om de wandelaar een rijkere Veluwe te kunnen bieden.

Nico Vlasveld, tekst en foto's

Overweg opgeheven?

Reactie op het artikel over het opheffen van spoorwegovergangen

In het vorige nummer (LV 09-2021) stond een interview met Frank Hart (Wandelnet) over onbewaakte overwegen (nabo's) die gesloten dreigen te worden. Hieronder volgt een reactie op dit artikel.

1. Nabo's en nabo's

Het is jammer dat in bedoeld artikel niet wordt stil gestaan bij het onderscheid tussen nabo's voor langzaam verkeer en die voor verkeer in het algemeen. De Onderzoeksraad voor Veiligheid concludeerde op basis van door ProRail aangeleverde gegevens dat zich op nabo's nauwelijks of geen ongelukken voordoen met voetgangers. Ongelukken hebben bijna altijd plaats met voertuigen. Vreemd genoeg zijn het in de aanpak van ProRail op de eerste plaats de nabo's voor langzaam verkeer die worden aangepakt. Terwijl dit niet of nauwelijks zal leiden tot minder ongelukken, brengt dat wel grote inperkingen met zich mee voor de wandel- en leefomgeving als geen alternatieve kruisingsgelegenheden worden geschapen. Sterker, elders in de omgeving kunnen er juist grotere veiligheidsrisico's ontstaan, met name voor voetgangers als zij gedwongen worden zich te mengen met sterker wegverkeer, dat bovendien vaak minder voorspelbaar is dan de trein. Frank Hart lijkt zelf ook te worstelen met die tegenstrijdigheid als hij meldt dat ongevallen met recreatieve gebruikers in het niet vallen bij het totaal aan ongelukken. Die maakt het 'allemaal heel gevoelig'. Maar hij heeft toch 'alle begrip dat er een oplossing voor de nabo's moet komen'. Toch wat vreemd, een oplossing zoeken voor een probleem dat in ieder geval voor nabo's voor langzaam verkeer niet lijkt te bestaan.

2. ProRail versus gemeenten

ProRail eist van de gemeenten dat zij voor 50% meebetalen aan veiligheidsvoorzieningen om te voorkomen dat een kruisingsgelegenheid verdwijnt. Dit is de wereld op zijn kop. Bestuursrechtelijk gezien heeft ProRail niets te zeggen over het opheffen van een overgang. Zij heeft de verantwoordelijkheid voor de veiligheidsvoorzieningen op overgangen maar het zijn de gemeenten die gaan over de besluiten tot opheffing

of instandhouding van openbare wegen, waarvan overwegen deel uitmaken. Dat is ook zo als die wegen over andermans terrein gaan. Aldus is het geregeld door de Wegenwet. Het is opmerkelijk dat veel gemeenten zich hiervan onvoldoende bewust zijn en zich voor het blok laten zetten terwijl juist zij het zijn die iets af kunnen dwingen. Dat is, zolang de gemeente niet worden overruled na een beroepsgang van ProRail bij het provinciebestuur. Dit laatste gebeurde bij de overgang bij Alverna (Heemstede) nadat de gemeente eerder via de Raad van State was gemaand haar rol als beschermer van de openbare weg te vervullen.

3. Wandelnet, belangenbehartiging en gemeenten

Wandelnet heeft haar hoop gevestigd op de technologische fix, innovatie en creativiteit waardoor kosten zouden kunnen worden gedrukt. Tot die tijd instemmen met opheffingen? Het was ooit anders, maar Wandelnet lijkt geen positie meer in te willen of kunnen nemen in het krachtenveld tussen ministerie, ProRail, gemeente en publiek. Dat ligt vaak anders onder haar vrijwilligers. En ProRail zou volgens het 'afsprakenkader met ProRail' bij de dreiging met opheffing van nabo's de gemeenten moeten verwijzen naar de door het ministerie ingestelde en door Wandelnet geleide Adviesgroep Infrastructuur en Recreatie. Bij gebrek aan middelen bij de gemeenten en bewustzijn over hun formele machtspositie, leggen die zich dan vaak neer bij opheffing. Vervolgens lopen behartigers van de belangen van wandelaars te hoop tegen de gemeentebesluiten. Dat moet helaas vaak hard gespeeld worden om gehoord te worden. Het is dan hopen op rede en voortschrijdende wijsheid bij de plaatselijke bestuurders want wandelbelangenbehartigers en gemeenten zouden juist partners moeten zijn in het waken over de wandelinfrastructuur, tegenover ProRail in dit geval.

Jeroen Jacobse

Op zoek naar een Kerstcadeau?

Nog geen idee wat je dit jaar voor je partner, familielid of vriend(in) onder de kerstboom kunt leggen? Doe een jaarlidmaatschap van TeVoet cadeau voor maar € 12,50. Stuur een mail met de gegevens van de ontvanger naar <ledenadministratie@tevoet.nl>. Hij of zij is daarna een jaar lid van de vereniging en ontvangt de volgende drie nummers van Lopend Vuur.

Regionieuws

Impressie regiowandeling Noord-Holland

Op 11 september 2021 de, vanwege corona, uitgestelde regiowandeling vanuit De Rijp. In *Het Stadhuis van Amsterdam* zitten de meesten al aan de koffie met. Goed om na corona *lockdowns*, in levenden lijve wandeloverleggers, medebestuurders, oude en nieuwe leden te ontmoeten. Zelfs vanuit Utrecht, Gelderland, Overijssel en diep in Zuid-Holland is er vertegenwoordiging.

De brug in de Rijp, bij het sluisje in de Tuingracht, wat is dat toch een mooie plek om stil te staan. Aan de ene kant de kerk, aan de andere kant het raadhuis met daarachter *Het Stadhuis van Amsterdam* en de andere eeuwenoude gebouwen en het museumje over de geschiedenis van de banne van Graft en De Rijp. Graft De Rijp was ooit een eiland van boeren, haringvissers en walvisvaarders. Als er ijs lag kon je via vaarten en kanalen schaatsen tot aan Amsterdam. Dat kan nog steeds, als er maar ijs zou liggen. Het eiland is tegenwoordig opgenomen in de *Eilandspolder* en van oudsher een van de mooiste gebieden in Noord-Holland voor het lopen over gras, over dijken en door het veenweideland, van dorp naar dorp.

Het weer doet zich voor als herfst. Met regenkleding aan gaan we op pad voor de 'echte' beleving van het onverharde pad: nat gras, een beetje slijk en als we over een vers geëgd en ingezaaid weilandperceel komen, baggeren we op lemen voeten. Rottende losse plankjes van een overstapje worden een avontuur. We lopen om een fort van de stelling van Amsterdam, het pontje van Spijkerboor heen en weert ons naar café *Het Heerenhuis* en we eindigen op het terras van *de Walvis*. Het is toch nog zomer geworden. Het mooie van zo'n TeVoet-wandelgang is de gelegenheid om kennis te maken: met een nieuw lid, met bestuursleden, met de nieuwe contactpersoon voor Overijssel Harry Uitermark of met een kandidaat voor het bestuur (?). Inspirerend! Fred Triep, dank voor de organisatie!

Jeroen Jacobse

Eerbetoon aan Jan Altena

Half november heeft de echtgenote van Jan Altena, TeVoet-er van het allereerste uur, een herdenkingsplaquette in een bankje geschroefd. Het bankje staat in het Park Lingezegeen tussen Arnhem en Nijmegen, waar Jan vanaf 2007 heeft gewerkt aan de totstandkoming van een wandelroutenet in het nieuwe uitloopgebied voor Arnhem en Nijmegen.

Nico Vlasveld

Teugblik op een succesvolle actie

In 2019 bestond TeVoet 25 jaar. De bedoeling was om dit in 2020 te vieren. Het liep anders. Vanwege de pandemie waren grotere evenementen uitgesloten. Eind 2020 werd daarom een alternatief bedacht om aan dit heugelijke feit toch aandacht te besteden door elkaar iets blijvends te schenken. Iets dat past bij TeVoet en TeVoeters: wandelroutes met een (heel) hoog percentage onverhard. Het is een mooi cadeau geworden: 27 TeVoet Jubileumroutes.

Michiel Broekman was de initiator en de kartrekker. Samen met de andere leden van de werkgroep Jubileumactie (Ettjen Modderman, Rien van den Berg, Fred Triep en Alice Drenthe) werden de aangeboden routes met de persoonlijk toelichting van de gever klaargemaakt voor publicatie op de website.

De ervaringen van Michiel:

“Ja, 't was leuk werk. Spannend of er iets binnenkwam. Het kwam bij mij binnen en ik las het door, haalde er een kaart bij. Is alles duidelijk, of moeten we nog bellen naar de indiener? Dan ging het door naar de kaartmaker, afwisselend Rien en Fred, en naar Ettjen als tekstbewerker. Als dan alles klopte ging het door naar Alice die zorgde voor plaatsing. Tussendoor nog leuke discussies, bv hoe je horeca op een kaartje moet symboliseren. Hoeveel gaan er komen! Tien? Honderd? Het werden er 27, en dat is toch niet slecht. Ik heb er al een paar van gelopen en neem me voor om ze allemaal een keer uit te proberen.”

Alle Jubileumroutes zijn te vinden op de website onder Wandelroute/TeVoet jubileumroutes. De pagina start met een overzicht om te helpen bij de keuze. Veel wandelplezier!

Alle inzenders: heel hartelijk dank!

Alice Drenthe